

Članak prvog zamjenika visokog predstavnika, Donalda Haysa: “Kako do funkcionalne općine – put do uspjeha u Gradačcu”

Prvi zamjenik visokog predstavnika Donald Hays istražuje posebnu priču o uspjehu jedne od bh. općina

Nedavno sam posjetio Gradačac, gradić koji se nalazi na području Tuzlanskog kantona. Gradačac je tokom rata pretrpio ogromna razaranja i morao se pomiriti sa ljudskim gubicima i fizičkom štetom, nastalim kao posljedica ratnih djestava. Grad je smješten u dijelu zemlje gdje postoji ekonomski potencijal ali mali broj očiglednih prednosti. Ipak, građani Gradačca su uspjeli promijeniti svoju sopstvenu sudbinu. On je mikrokozmos i može postati model za ostala područja u BiH. Naporima građana, saradnjom sa odgovornom općinskom administracijom, grad je uspio da se izvuče iz socijalne i ekonomske stagnacije. Gradačac ima budućnost. I ostali gradovi u BiH u sličnim okolnostima mogu imati budućnost.

Grad broji oko 46.000 stanovnika i ima godišnji budžet od 5 miliona KM. Za vrijeme rata, skoro dvije trećine stanovništva napustilo je svoje domove. Većina se sada vratila. Grad je primio izvjesne količine strane pomoći ali je doživio uspjeh prvenstveno zahvaljujući naporima građana i lokalnih organa vlasti.

Tokom posjete ovom gradu, proveo sam dosta vremena u razgovoru sa načelnikom Ferhatom Mustafićem i njegovim općinskim vijećnicima o gradskoj upravi i rukovođenju gradom. Većina razgovora vodila se o tome šta Gradačac čini da postiže takav

uspjeh.

U toku nekoliko prvih mjeseci na funkciji načelnika, gospodin Mustafić je najavio da će jedan dan u mjesecu primati bilo koga ko želi da mu se obrati u vezi sa eventualnim pritužbama ili sugestijama. U početku su sve bile pritužbe, međutim, sada se uglavnom radi o idejama i sugestijama. Svake dvije sedmice načelnik se obraća građanima putem lokalne radio stanice i odgovara na njihova pitanja. Ništa senzacionalno, ali je efikasno.

Gospodin Mustafić želi da njegovi građani sami vode brigu o svom gradu i da se time ponose. On je uveo kazne za bacanje smeća i takve osobe se imenuju javno na lokalnoj radio stanici.

Načelnik je prilagodio načine upravljanja općinom u zemljama kao što su Norveška, Njemačka, Kanada i Velika Britanija upravi njegove općine, tako da građani sada dobijaju uslugu samo jednim odlaskom u općinu. Općinski odbornici su bili prestravljeni koliko je ovaj projekat probijao budžet, ali rezultati govore sami za sebe. Ranije su građani morali odlaziti u općinu u tri navrata kada su htjeli pribaviti određena dokumenta, kao što je izvod iz matične knjige rođenih, umrlih ili vjenčanih, ili pak zemljišno-knjižni dokumenti. Sada to obave odjednom i dobiju dokument za 10 minuta. Ako moraju sačekati više od 10 minuta dobiju besplatnu kafu (načelnik je morao kupiti maksimalno 1 kg kafe u mjesecu – što, smatram, pokazuje da njihova praksa samo jednog dolaska u općinu zaista funkcioniše). U svakoj općinskoj prostoriji su ugrađene kamere i svako može putem interne mreže vidjeti šta ko radi u koje vrijeme, uključujući i načelnika.

Broj uposlenika koji rade u općinskoj administraciji odgovara evropskim standardima. Gospodin Mustafić i njegovo osoblje su izradili plan čak i daljeg smanjenja troškova tako što je pružio potporu pomoćnom osoblju da osnuju sopstvene firme i pružaju usluge općinskoj administraciji na osnovu ugovora sa

njom. To im omogućuje da usluge pružaju i na drugim mjestima a ne da ovise samo o plati općinskog službenika.

Općina je uredila razmjenu učenika lokalne poljoprivredne škole sa Švicarskom, gdje im se pruža prilika da unaprijede jezičke i tehničke sposobnosti. Partnerstva su također uspostavljena sa Francuskom, Velikom Britanijom, Austrijom, Mađarskom, Njemačkom, Egiptom, Hrvatskom i Ukrajinom. Ovo nisu samo aranžmani "bratskih gradova" nego aktivna partnerstva, koja nekada rezultiraju značajnim investicijama u ovom području. Načelnik Mustafić je trenutno uključen u razgovore sa jednom općinom u Kini koja bi trebala financirati otvaranje Kineskog centra u Gradačcu.

Ostala postignuća koja je ostvarila ova općina su sljedeća:

- Izgradnja sistema za snabdjevanje pitkom vodom cijele općine sa dva nova izvorišta kapaciteta 300 l/sec, dok je treće u izgradnji...
- Nova škola.
- 45 km novog asfaltnog puta, od čega je 70 % troškova pokrila općina a 30% građanstvo koje je samo prikupilo novac.
- Ulična rasvjeta u lokalnim zajednicama. Otprilike 50% troškova snosili su sami građani.
- 700 firmi registrovano od kraja rata, od kojih su mnoge male poljoprivredne firme.

Prošle godine odvijao se veći projekat sa susjednom općinom u RS čiji cilj je bio izraditi sistem za zaštitu usjeva od grada. Lokalni političari su ovom projektu pružili otpor ali je općinsko vijeće ipak krenulo u projekat.

Zapošljavanje je trenutno u porastu između 7 i 12 procenata godišnje. Osnova ekonomskog razvoja je poljoprivreda i turizam, ali u općini također ima raznolikih i uspješnih privatiziranih firmi kao što je TMD Cimos, kooperant slovenačke Cimos grupe, koja proizvodi, dizajnira i izrađuje

dijelove za Volkswagen, Mercedes, Ford, Peugeot i Citroen, kao i metalne dijelove za poljoprivredne mašine za slovenačku firmu Iskra i njemačku firmu Walterscheid. TMD Cimos ima godišnji promet od 10 miliona eura. U TMD grupi ima otprilike 400 uposlenih i ovaj broj se stalno povećava.

U staroj školi u Gradačcu, koja je jedna od nekolicine preostalih ratom uništenih zgrada u ovom području, sada se nalazi poslovni inkubator, osnovan 1998. godine u partnerstvu između GTZ, DEZA (švicarska razvojna agencija), lokalnim NBR-om (nezavisni biro za razvoj) i Općinom Gradačac. Tek osnovana preduzeća plaćaju nominalnu cijenu zakupa i mogu ostati na toj lokaciji od tri do pet godina prije preseljenja u sopstvene prostorije. U tom periodu su firme dovoljno razvijene da mogu napustiti ovu lokaciju ili su propale. U četiri godine bilo je 36 uspješnih firmi, od kojih je najznačajnija tvornica obuće Thema, koja je došla u poslovni inkubator sa 4 uposlena i nedavno se preselila u sopstvene prostorije sa 175 uposlenih.

U septembru 2002. godine otvoren je sličan inkubator u mjesnoj zajednici Tarevci u susjednoj općini Modriča u RS. Četiri firme su se preselile iz Gradačačkog inkubatora u Modriču jer su se vlasnici željeli vratiti kući.

Fiskulturna dvorana ove škole potpuno je restaurirana i u njoj je smještena zadruga za pakovanje voća i povrća PMG ViP. Ova inicijativa pokrenuta je u ljeto 2003. godine uz finansijsku pomoć agencije DEZA (švicarska razvojna agencija), GTZ-a (njemačka razvojna agencija), Općine Gradačac i federalnog Ministarstva poljoprivrede. Ukupno ulaganje iznosilo je 540.000 KM i ova firma sada snabdjeva supermarkete u cijeloj BiH uključujući Mercator, VF Komerc, Omegu i Interex.

Gradačac kao i svaka općina ima svoje probleme, ali sam je ja izdvojio zbog toga što je to općina koja funkcioniра a razlog za to je što općinski organi, gradski vijećnici i predstavnici političkih stranaka sarađuju sa građanima; oni su odgovorni. Općina je uspjela da iskoristi energiju koja postoji u

zajednicama širom BiH; ta energija je održala stalne i uspješne napore koji se ulažu na privlačenju stranih i domaćih investicija i unapređenju kvaliteta življenja u lokalnoj zajednici. Novija iskustva Gradačca pokazuju da se zajednice u BiH mogu nositi sa ekonomskim i socijalnim izazovima sa kojima su suočene i staviti lokalnu vlast u službu njenim građanima.